

## บทที่ 2

### ทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดทางทฤษฎี

#### 2.1 ทบทวนวรรณกรรม

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2537) ได้ทำการศึกษาการค้าชายแดนไทย-พม่า พบว่าการค้าชายแดนไทย-พม่า เป็นการค้าที่ค่อนข้างปิดตัว มีพ่อค้าไทยเกี่ยวข้องไม่มากเฉพาะที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ประมาณ 40 ราย บุคคลที่เกี่ยวข้องประมาณ 4,000 ราย การค้าที่อำเภอแม่สายจะปิดตัวกว่าพื้นที่อื่นเพราะเป็นการค้าลักษณะขายส่งตรงเข้าไปในเมืองสำคัญของพม่า การค้าในบริเวณนี้มีใช้ลักษณะของการค้าขายแลกเปลี่ยนเพื่อการยังชีพเท่านั้น แต่จะมีลักษณะเป็นการค้าระหว่างประเทศเพียงแต่สินค้าเข้าออกผ่านช่องทางบก และสินค้าที่พม่านำเข้าจากไทยส่งไปขายต่อให้กับบังกลาเทศ อินเดีย และจีนตอนใต้ การค้าชายแดนในภาคเหนือจึงมีความซับซ้อนกว่าการค้าชายแดนตามบรรทัดฐานที่เข้าใจกัน จากการสำรวจศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน (นอกระบบ) ไทย-พม่า พบว่ามูลค่าการค้านอกระบบมีขนาดใหญ่กว่าการค้าในระบบมาก รวมถึงการค้าที่ไม่ผ่านพิธีการทางศุลกากรเป็นการดำเนินการโดยพ่อค้าชายแดนเป็นสำคัญ โดยส่วนหนึ่งจะทำพิธีการทางศุลกากรให้ปรากฏเป็นหลักฐานไว้บ้าง แต่ส่วนใหญ่จะกระทำในรูปลักลอบมากกว่า

กรณีการ ธรรมรัตน์ (2542) ได้ศึกษาถึงผลกระทบจากการปิดด่านการค้าชายแดนไทยกับพม่า มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ (1) เพื่อศึกษาถึงรูปแบบของการค้าชายแดนไทย-พม่า (2) เพื่อศึกษาถึงสาเหตุของการปิดด่านการค้าชายแดนไทย-พม่า และผลกระทบจากการปิดด่านที่มีต่อการค้าชายแดนไทย-พม่า (3) เพื่อศึกษาถึงแนวทางในการพัฒนาความร่วมมือทางการค้าชายแดนระหว่างไทย-พม่า โดยมีสมมติฐานว่าการปิดด่านทางการค้าชายแดนส่งผลกระทบต่อการค้าชายแดนแตกต่างกันตามประเภทของสินค้า

ผลการศึกษาพบว่า

(1) การค้าชายแดนไทย-พม่ามี 2 รูปแบบคือ การค้าในระบบเป็นการค้าชายแดนที่ดำเนินการอย่างถูกต้องตามกฎหมาย มีการปฏิบัติตามระเบียบพิธีการทางศุลกากรอย่างถูกต้องตามที่ราชการกำหนดไว้ และมีการนำเข้า-ส่งออกผ่านด่านศุลกากรเท่านั้น อีกรูปแบบคือการค้านอกระบบ เป็นการค้าที่มุ่งหลีกเลี่ยงการผ่านพิธีการและการชำระภาษีทางศุลกากรอย่างถูกต้อง เพื่อความสะดวกในการค้า การค้านอกระบบนี้ไม่ถูกต้องตามกฎหมายแต่ก็เกิดคู่กับการค้าในระบบตลอดแนวชายแดน เนื่องจากพม่ามีมาตรการสินค้าต้องห้ามที่ห้ามนำเข้าแต่เป็นสินค้าที่ชาวพม่า

นิยมบริโภค เช่น ผงชูรส เครื่องดื่ม เป็นต้น และสินค้าที่รัฐบาลพม่าห้ามการส่งออกก็เป็นสินค้าที่มีความต้องการสูงของชาวไทย เช่น หยก อัญมณี ไม้ซุง โค กระบือ เป็นต้น ดังนั้น เมื่อมีผู้ต้องการซื้อสินค้าของทั้งสองฝั่งประเทศ การลักลอบซื้อขายนอกระบบจึงเกิดขึ้น การค้าส่วนใหญ่จึงเป็นการค้านอกระบบ เนื่องจากรัฐบาลพม่าห้ามนำเข้า-ส่งออกสินค้าหลายประเภท ทำให้ไม่มีโอกาสค้าสินค้าในระบบ นอกจากนี้ ชาวพม่านิยมหลีกเลี่ยงภาษี เนื่องจากรัฐบาลพม่าจัดเก็บภาษีหลายชั้นตอนและอัตราการจัดเก็บอยู่ในเกณฑ์สูง

(2) สาเหตุหลักของการปิดด่านของรัฐบาลพม่า มาจากปัญหาการเมืองภายในของพม่าและลูกหลานเป็นปัญหาระหว่างประเทศ นั่นคือปัญหาชนกลุ่มน้อย โดยเฉพาะชาวกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนไทย-พม่า ที่พยายามต่อต้านรัฐบาลพม่าเพื่อต้องการแยกการปกครองตัวเองเป็นรัฐอิสระ จึงทำให้รัฐบาลพม่าพยายามปราบปรามอย่างหนัก ทำให้ชนกลุ่มน้อยและผู้ลี้ภัยบางส่วนหลบหนีเข้ามาอยู่ในบริเวณชายแดนไทย ก่อให้เกิดการปะทะกันระหว่างทหารไทยกับทหารพม่า ส่งผลให้รัฐบาลพม่าหวาดระแวงว่าไทยให้การสนับสนุนชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ในการต่อต้านรัฐบาลพม่า รัฐบาลไทยให้ความช่วยเหลือชนกลุ่มน้อยตามหลักมนุษยธรรม แต่พม่ามองว่า ไทยให้ความช่วยเหลือแก่ศัตรูของรัฐบาลพม่า ซึ่งเป็นเหตุให้รัฐบาลพม่าสั่งปิดด่านการค้าชายแดน

สาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งคือ กรณีพิพาทแม่น้ำเมยและเกาะกลางแม่น้ำเมย เป็นปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ และพม่าอ้างว่าต้องปิดด่านเพื่อปรับปรุงระบบการค้าในประเทศ รวมถึงปรับปรุงการจัดเก็บภาษีการค้าชายแดน

(3) ปัญหาการเมืองในประเทศพม่าเป็นปัญหาระหว่างประเทศที่ส่งผลถึงความสัมพันธ์ไทย-พม่า รวมทั้งคำสั่งปิดด่านของรัฐบาลพม่า ที่ส่งผลกระทบต่อการค้าชายแดนไทย-พม่า การที่จะพัฒนาความร่วมมือทางการค้าระหว่างไทย-พม่านั้น ไทยต้องสร้างความเชื่อใจให้กับรัฐบาลพม่า โดยแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลไทยไม่มีนโยบายสนับสนุนชนกลุ่มน้อยเพื่อต่อต้านรัฐบาลพม่า และภาคเอกชนไม่ควรคำนึงแต่ผลประโยชน์มากเกินไปจนทำให้พม่ามองไทยว่าเอาเปรียบพม่า ซึ่งทำให้พม่าแสดงออกกับไทยต่างจากประเทศอื่นๆ ที่ค้าขายกับพม่า เช่น สิงคโปร์และญี่ปุ่น ที่พม่าเต็มใจและให้ความร่วมมือกับประเทศเหล่านี้มากกว่า ดังนั้น การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับพม่าจึงเป็นสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงมากที่สุด

**กาญจนา โชคถาวร (2542)** ได้ศึกษาปัญหาการค้าชายแดนไทย-ลาว ในเขตภาคเหนือตอนบน ณ จุดผ่านแดนถาวรเพื่อการค้าที่อำเภอเชียงของและเชียงแสน จังหวัดเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสภาพการค้าชายแดนไทย-ลาว ในเขตภาคเหนือตอนบน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสภาพเศรษฐกิจ การค้า ระบบภาษี การขนส่ง การเดินทางเข้า-ออกประเทศและระบบการชำระเงิน และเพื่อศึกษาถึงปัญหา อุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนไทย-ลาว การวิจัยนี้ใช้ข้อมูลปฐม

ภูมิจากการสัมภาษณ์และออกแบบสอบถามเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ประกอบการรายใหญ่และรายย่อยที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนไทย-ลาว รวมทั้งใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น พาณิชย์จังหวัด ด้านศุลกากร ธนาคารแห่งประเทศไทย สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติเชิงพรรณนา โดยมีขอบเขตการวิจัยครอบคลุมจุดผ่านแดนถาวรที่อำเภอเชียงของและเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

ผลการศึกษาพบว่าจังหวัดในเขตภาคเหนือตอนบนที่มีการค้าชายแดนกับลาว ได้แก่ จังหวัดเชียงราย พะเยา และน่าน จังหวัดที่มีการค้ากับลาวผ่านพิธีการศุลกากรสูงที่สุดคือจังหวัดเชียงราย คิดเป็นร้อยละ 89.5 ของมูลค่าการค้าชายแดนกับลาวเฉลี่ยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533-2541 ส่วนจุดการค้าสูงที่สุดคือด่านศุลกากรเชียงของ จังหวัดเชียงราย มีมูลค่าการค้าเฉลี่ยร้อยละ 82.1 ของมูลค่าการค้ากับลาว หากพิจารณาการค้าในเขตอำเภอเชียงของและเชียงแสน จังหวัดเชียงราย พบว่าผู้ค้าส่วนใหญ่เป็นรายย่อยมากกว่าเป็นรายใหญ่ เช่นเดียวกับผู้ค้าในฝ่ายลาวที่ส่วนใหญ่เป็นผู้ค้ารายย่อยเช่นกัน การค้าระหว่างกันใช้เส้นทางบกและทางน้ำ แต่ยังมีปัญหาขาดแคลนถนนที่มีคุณภาพ และปัญหาน้ำในแม่น้ำที่ลดลงมากในช่วงฤดูแล้ง การค้าปี พ.ศ. 2533-2541 มีมูลค่าเฉลี่ยปีละ 258.4 ล้านบาท จำแนกเป็นมูลค่าการส่งออกและนำเข้าเฉลี่ยปีละ 171.7 และ 86.9 ล้านบาท ตามลำดับ สินค้าส่งออกสำคัญได้แก่ ยานพาหนะ อาหาร น้ำมันเชื้อเพลิง สิ่งก่อสร้างและสินค้าอุปโภคบริโภค ส่วนสินค้านำเข้าสำคัญ ได้แก่ ไม้แปรรูป ของป่าและสินค้าเกษตรบางชนิด ช่วงที่มีการค้าสูงที่สุดคือช่วงปลายปีปฏิทิน

ปัญหาในการค้า ได้แก่ การขนส่งทั้งทางบกและทางน้ำไม่สะดวกโดยเฉพาะในประเทศลาว สาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ ไม่เพียงพอ ระบบการชำระเงินผ่านธนาคารไม่คล่องตัว เนื่องจากสถาบันการเงินลาวมีน้อยและมีข้อจำกัดในการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ทำให้ผู้ค้านิยมใช้การชำระเงินนอกระบบ สกุลเงินที่ใช้ในการชำระค่าสินค้านำเข้ามีทั้งเงินบาทและดอลลาร์สหรัฐ กฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการค้าไม่มีความแน่นอน การบริหารจัดการด้านการค้าต่างๆ ไม่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะด่านผ่อนปรนต่างๆ ปัญหาคู่แข่งทางการค้า เช่น จีนและเวียดนาม เพิ่มมากขึ้น ปัญหาข้อพิพาททางการค้า แม้มิไม่มากนักแต่เป็นสิ่งที่ต้องระมัดระวังมากเป็นพิเศษ ปัญหาประชากรลาวมีอำนาจซื้อต่ำ ประกอบกับมีเงินเฟ้อสูงและค่าเงินกีบอ่อนตัวลงมาก ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการขยายปริมาณการค้า ตลอดจนผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจในประเทศแถบเอเชีย ส่งผลให้ปริมาณการค้าระหว่างประเทศไทย-ลาว ในเขตภาคเหนือตอนบนขยายตัวไม่รวดเร็วเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะคือ ปรับปรุงระบบการคมนาคม แก้ไขระเบียบและวิธีการชำระเงินให้มีความคล่องตัว ดูแลป้องกันการค้ำนอกระบบ ดูแลจุดการค้าชายแดนให้มีประสิทธิภาพ ปรับปรุงคุณภาพ

สินค้าให้เหนือกว่าคู่แข่ง ร่วมมือแก้ไขปัญหาระหว่างสองฝ่าย โดยกลุ่มอาเซียนหรือกลุ่มอนุภูมิภาคพร้อมเร่งแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำของทั้งสองประเทศ และเร่งขยายการค้าไปยังประเทศเพื่อนบ้าน เช่น จีนและเวียดนาม ซึ่งจะช่วยให้ปริมาณการค้าชายแดนไทย-ลาว ขยายตัวได้อีกมาก

**นิสิต พันธมิตร (2542)** การศึกษาปัญหาการค้าชายแดนในเขตภาคเหนือตอนบนเป็นประเด็นที่น่าสนใจว่าภายหลังการเปิดเสรีทางการค้าของประเทศต่างๆ ตามกติกาขององค์การการค้าโลก รวมถึงหลังจากที่ประเทศไทยเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา จะส่งผลให้มูลค่าการค้าระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใดบ้าง อะไรเป็นสาเหตุและมูลค่าการค้าอันกระชับที่เพิ่มขึ้นเป็นเพราะสาเหตุใด เพื่อใช้เป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาในเรื่องปัญหาการค้าชายแดนในเขตภาคเหนือตอนบนและเปรียบเทียบกับมูลค่าการค้าในระบบและนอกระบบของด่านการค้าต่างๆ ในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน การศึกษามีขอบเขตครอบคลุม 4 จังหวัดในเขตภาคเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ น่าน และแม่ฮ่องสอน สำหรับปัญหาการค้าชายแดนในเขตภาคเหนือตอนบน โดยเฉพาะการค้ากับประเทศจีนตอนใต้ที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ยังมีปัญหาด้านสาธารณสุข โภค เช่น ทำเรือ ถนน เรือที่ใช้ในการขนถ่ายสินค้าระหว่างกัน และปัญหาอื่น เช่น การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนซึ่งมีผลกระทบต่อการค้า รวมถึงการใช้ช่องว่างทางกฎหมายของเจ้าหน้าที่เพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตัว

ผลการศึกษาคือ การค้าชายแดนระหว่างไทยกับจีนตอนใต้ เป็นการค้าที่บ่มเพาะมานาน โดยใช้เส้นทางขนส่งทางแม่น้ำโขงระหว่างอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงรายกับเมืองเชียงรุ่ง ในสิบสองปันนา โดยใช้เงินหยวนและเงินบาทในการชำระค่าสินค้าระหว่างกัน

จุดที่มีมูลค่าการค้าชายแดนสูงได้แก่ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายและอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก สาเหตุที่การค้าอันกระชับมีมูลค่าสูง เนื่องจากพ่อค้าที่ประกอบการค้าชายแดนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มพ่อค้าดั้งเดิมที่ค้าขายด้วยกันมานาน โดยมีความสัมพันธ์อันที่เครือญาติ หรือมีความเชื่อถือจากการติดต่อการค้าร่วมกันมาอย่างยาวนาน จนกลายเป็นกลุ่มอิทธิพลในการค้าระดับท้องถิ่นที่พ่อค้ารุ่นใหม่ไม่สามารถเจาะตลาดได้ ประกอบกับการค้าชายแดนมีหลากหลายหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทำให้มีขั้นตอน พิธีการ กฎ ระเบียบมากมาย ยุ่งยาก ซับซ้อน การคืนภาษีมูลค่าเพิ่มใช้เวลานาน ทำให้พ่อค้าแสวงหาวิธีการส่งสินค้าออกได้รวดเร็วต่อความต้องการ อีกทั้งในส่วนของผู้ปฏิบัติมีการแสวงหาผลประโยชน์จากกฎเกณฑ์ต่างๆ จึงทำให้การค้าอันกระชับขยายตัวมาก

ปัญหาการค้าที่เกิดขึ้นในจุดการค้าแต่ละแห่งแตกต่างกันไป โดยจุดการค้าชายแดนที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายมีปัญหาด้านคมนาคมระหว่างชายแดนไทยกับพม่า ปัญหาความมั่นคงตาม

แนวชายแดนและความมั่นคงของทางการเมืองภายในพม่า ปัญหาค่าเงินจืด ปัญหาสถาบันการเงินของพม่าที่ยังไม่สามารถรองรับกับการค้าสากล รวมถึงการขาดแคลนบุคลากรทางธุรกิจและภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ทำให้ประชาชนมีอำนาจซื้อต่ำ ในส่วนของจุดการค้าที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย มีปัญหาขาดท่าเรือที่จะรองรับกับการขนถ่ายสินค้า เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองมีความเข้มงวดและใช้ระเบียบมาแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตัวเอง เรือขนถ่ายสินค้าระหว่างไทยกับจีนตอนใต้ยังมีปัญหาในกรณีเรือจีนไม่สามารถขนถ่ายสินค้าได้ตลอดปี เนื่องจากปัญหาน้ำในลำน้ำโขงที่ลดลงในช่วงฤดูแล้ง ในกรณีเรือไทยไม่สามารถขนถ่ายสินค้าไปประเทศจีนในน่านน้ำสากลได้ เนื่องจากยังไม่มีในการทำข้อตกลงระดับพหุภาคีกับพม่า และยังคงขาดบุคลากรในการเดินเรือขนส่งด้วยสудаท้ายคือพิธีการนำเข้า-ส่งออกมีขั้นตอนยุ่งยากมาก

**บัญชา คูอาริยะกุล (2543)** ศึกษาเรื่องการค้าชายแดน การค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวของจังหวัดน่าน ซึ่งมีศักยภาพและโอกาสสูงที่จะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดน่านให้ทัดเทียมจังหวัดอื่นๆ ของภาคเหนือตอนบนในอนาคต มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ผลกระทบทางด้านการค้า การลงทุนและการท่องเที่ยว

ผลการศึกษาพบว่า ด้านการค้า โครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดน่านขึ้นอยู่กับภาคเกษตรกรรม การค้าส่ง ค้าปลีก และภาคบริการเป็นหลัก หลักการเปิดด่านการค้า กิจกรรมทางเศรษฐกิจของจังหวัดเพิ่มขึ้นต่อเนื่องทุกปี การค้าชายแดนกับลาวเพิ่มขึ้นและได้เปรียบดุลการค้าทุกปี ทั้งยังเป็นจังหวัดที่เป็นประตูสู่ประเทศจีนและเวียดนามในอนาคต ผลด้านการลงทุน ขยายตัวเป็นที่น่าพอใจ โดยมีนักลงทุนด้านเหมืองแร่ลิกไนต์เข้าไปลงทุนในเขตเชียงอ่อน-หงสา ของประเทศลาว รวมถึงนักธุรกิจกลุ่มหนึ่งเข้าไปดำเนินธุรกิจในเขตดงกล้วย ในอนาคตหากมีการพัฒนาเครือข่ายคมนาคมของประเทศในเขตอนุภูมิภาค (ไทย ลาว จีน และพม่า) เสร็จสมบูรณ์ จะทำให้จังหวัดน่านเป็นศูนย์กลางทางธุรกิจอีกแห่งหนึ่งของภาคเหนือ ผลด้านการท่องเที่ยวขยายตัวเนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สมบูรณ์ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่ด่านห้วยโก๋น

**ประคอง รักษ์วงศ์ (2543)** ได้ทำการศึกษา อุปสรรคทางการค้าในสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ ผลการศึกษา พบว่า อุปสรรคทางการค้าในสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจเกิดจาก 2 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัญหาที่เกิดจากประเทศไทย และ 2) ปัญหาที่เกิดจากประเทศคู่ค้าในสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ

ปัญหาและอุปสรรค ของผู้ประกอบการค้า ที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย คือ

1) เสียค่าใช้จ่ายนอกระบบมากเกินไป ภาษีนำเข้าสินค้าบางชนิดสูงเกินไป การห้ามนำเข้าและส่งออกสินค้าบางชนิดจึงทำให้เกิดการค้ำนอกระบบ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติไม่มีความรู้ความสามารถ

จึงทำให้เกิดความล่าช้า และการคืนภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) ก่อนข้างช้า ส่วนปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งคือ ปัญหาด้านเงินทุนซึ่งผู้ประกอบการต้องใช้ทุนส่วนตัวคิดเป็นร้อยละ 79.15

2) ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ จากการสัมภาษณ์ทั่วไป ผู้ประกอบการค้าและเจ้าหน้าที่ภาครัฐ มีดังนี้ เกิดการค้านอกระบบ (ร้อยละ 92.17 และร้อยละ 88 ตามลำดับ) การค้าชายแดนส่งผลดีต่อเศรษฐกิจภาคเหนือ (ร้อยละ 93.04 และร้อยละ 88) การพัฒนาการค้าชายแดนเป็นการค้าระหว่างประเทศจะเกิดผลดีและผลเสีย (ร้อยละ 64.35 และร้อยละ 64) โดยจะเกิดผลดีมากกว่า (ร้อยละ 98.26 และร้อยละ 92) ต้องการให้ภาครัฐแก้ไขปัญหาทางการค้า (ร้อยละ 82.61 และร้อยละ 92) ต้องการให้ภาครัฐช่วยเหลือด้านต่างๆ (ร้อยละ 80 และร้อยละ 88)

3) การนำผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) และผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเหนือตอนบน (GRP) เปรียบเทียบกับมูลค่าการค้าของหกจังหวัดภาคเหนือตอนบน โดยเปรียบเทียบรายจังหวัดและภาพรวมของหกจังหวัด พบว่ามูลค่าการค้ามีแนวโน้มขยายตัวสูงขึ้น แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีศักยภาพทางการค้าในภูมิภาคนี้ ถึงแม้ว่าการค้าชายแดนในช่วงที่ผ่านมาไม่มีระบบที่แน่นอนและมีปัญหาอุปสรรคหลายประการส่งผลให้การค้าขยายตัวอย่างไม่มีเสถียรภาพและไร้ทิศทาง ดังนั้นเพื่อให้การค้าขยายตัวอย่างมีเสถียรภาพจึงควรพัฒนาการค้าชายแดนเป็นการค้าระหว่างประเทศ การค้าชายแดนของไทย-พม่าต่างต้องคำนึงถึงความมั่นคงของตนเองในด้านต่างๆ ทำให้เกิดเป็นกฎเกณฑ์ให้ปฏิบัติหลากหลายจนเป็นปัญหาและอุปสรรคในการค้าชายแดน เช่นเดียวกับความเห็นของผู้ศึกษาที่พบว่ามาตรการและแนวทางปฏิบัติที่มีอยู่ในปัจจุบัน เป็นปัญหาอุปสรรคสำคัญของการค้าชายแดน ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นได้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงหลายด้านแก่ประเทศไทย เช่น ผลกระทบความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ ด้านการทหาร และด้านนโยบายการเมือง

## 2.2 กรอบแนวคิดทางทฤษฎี

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยนี้ ผู้ศึกษาได้อาศัยแนวคิดและทฤษฎี ดังนี้

### 2.2.1 ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ (International Trade Theory)

การค้าระหว่างประเทศ หมายถึง การซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการระหว่างประเทศ โดยการแลกเปลี่ยนนี้รวมทั้งการแลกเปลี่ยนสิ่งของกับสิ่งของ การซื้อขายสินค้าและบริการต่าง ๆ รวมทั้งการเคลื่อนย้ายเงินลงทุนและเทคโนโลยีระดับสูงจากประเทศต่าง ๆ ไม่มีประเทศใดที่สามารถผลิตสินค้าและบริการทุกชนิดได้เอง ดังนั้นสินค้าบางชนิดจึงจำเป็นต้องซื้อจากต่างประเทศ ในสมัยโบราณการค้าจำกัดอยู่ในวงแคบ เฉพาะในชุมชนหรือภายในประเทศ ปัจจุบันการค้าได้ขยายขอบเขตไปยังประเทศใกล้เคียง และประเทศอื่นที่ห่างไกลออกไป และเกิดความจำเป็นของแต่ละประเทศที่ต้องทำการค้าขายระหว่างกันเนื่องจาก 1) ชนิดและปริมาณ ของปัจจัย

การผลิตแต่ละประเทศต่างกัน ความแตกต่างของปัจจัยการผลิตเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการค้าระหว่างประเทศ 2) ต้นทุนการผลิตแตกต่างกัน จำนวนแรงงานของแต่ละประเทศที่ใกล้เคียงกัน แต่ผลิตภาพของแรงงานหรือความชำนาญของแรงงานแตกต่างกัน จะมีผลทำให้ต้นทุนแตกต่างกัน ผลิตภาพของแรงงานจึงเป็นตัวกำหนดให้ประเทศต่าง ๆ ผลิตสินค้าที่แรงงานของตนถนัด และส่งออกสินค้าชนิดนั้นแล้วนำเข้าสินค้าที่มีต้นทุนหรือราคาถูกกว่าจากต่างประเทศ 3) ความชำนาญของประชากรต่างกัน แต่ละประเทศจะเลือกผลิตสินค้าที่ตนเองมีความชำนาญหรือความถนัดแล้วนำมาซื้อขายแลกเปลี่ยนกัน

ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศสำนักคลาสสิก (The classical Theory) การค้าระหว่างประเทศของกลุ่มคลาสสิกตั้งอยู่บนฐานของทฤษฎีมูลค่าแรงงาน (labor theory of value) เพราะปัจจัยการผลิตส่วนใหญ่เน้นแรงงานเป็นสำคัญ (labor intensive) การใช้เครื่องจักรยังมีน้อย แรงงานจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด แรงงานตามทฤษฎีกลุ่มคลาสสิกนี้มีสมมติฐานว่า สามารถเคลื่อนย้ายได้โดยสมบูรณ์ (perfect mobility) กล่าวคือ แรงงานสามารถเคลื่อนย้ายจากอาชีพหนึ่งไปอีกอาชีพหนึ่งได้ โดยไม่มีความยุ่งยากใด ๆ และการเคลื่อนย้ายแรงงานจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง จะถือว่าเป็นไปได้ อย่างเสรีไม่มีสิ่งใดขัดขวาง ซึ่งเนื้อหาทางทฤษฎีกล่าวว่า “มูลค่าแลกเปลี่ยนของสินค้าต่าง ๆ ย่อมขึ้นอยู่กับแรงงานที่ใช้ผลิตสินค้านั้น ๆ อิทธิพลในการผลิตที่สินค้าชนิดหนึ่งมีต่อสินค้าอีกชนิดหนึ่ง ขึ้นอยู่กับแรงงานที่ใช้ในการผลิต แรงงานที่ใช้ในการผลิตน้อยก็จะมีค่าแลกเปลี่ยนต่ำ

ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศสำนักนีโอคลาสสิก (Neo-classic Theory) ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศในสมัยนีโอคลาสสิก ได้นำทฤษฎีในสมัยคลาสสิกมาปรับปรุงแก้ไข ทฤษฎีที่น่าสนใจคือ ทฤษฎีการค้าแบบต้นทุนค่าเสียโอกาส (opportunity cost) โดยต้นทุนค่าเสียโอกาสจะถูกนำมาเป็นหลักในการพิจารณาเนื่องจากต้นทุนค่าเสียโอกาสในการผลิตสินค้าในแต่ละประเทศสามารถวัดได้จากมูลค่าสูงสุดของสินค้าอื่นที่ประเทศนั้นไม่ได้ผลิต ดังนั้น ประเทศจะได้รับประโยชน์ที่สามารถระบายสินค้าที่ผลิตได้มากและซื้อสินค้าที่ตนผลิตได้ไม่พอกับการบริโภคเข้าประเทศ และทฤษฎีการค้าที่พิจารณาปริมาณทรัพยากรธรรมชาติโดยใช้แนวคิดเส้นความเป็นไปได้ในการผลิต ซึ่งในประเทศต่างๆ จะแตกต่างกันไปตามปริมาณทรัพยากรการผลิตที่มีอยู่ในประเทศ

ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศสมัยใหม่ (Modern Theory) นักเศรษฐศาสตร์ได้ศึกษาและแก้ไขปรับปรุงทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศสมัยคลาสสิกโดยเพิ่มข้อสมมุติฐานในการพิจารณาคือ มีปัจจัยการผลิตหลายชนิด การทดแทนกันของปัจจัยไม่สมบูรณ์ การโยกย้ายปัจจัยการผลิตจะเกิดต้นทุนเพิ่ม และมีต้นทุนค่าเสียโอกาส (opportunity cost) เกิดขึ้น การโยกย้ายปัจจัยการผลิตแยกได้ 3 ลักษณะ คือ ต้นทุนคงที่ ต้นทุนเพิ่มขึ้น และต้นทุนลดลง

ประโยชน์ของการค้าระหว่างประเทศ การดำเนินนโยบายการค้าระหว่างประเทศโดยเสรี ก่อให้เกิดผลผลิตหรือรายได้ที่แท้จริงเพิ่มขึ้น ระดับราคาสินค้ามีแนวโน้มลดลง เกิดการประหยัดต่อขนาด (economy of scale) เป็นผลให้ต้นทุนต่อหน่วยลดลง คุณภาพและมาตรฐานสินค้าสูงขึ้น เพราะ มีการแข่งขันในด้านการผลิตมากยิ่งขึ้น มีความชำนาญเฉพาะอย่าง ส่งผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาโดยผ่านกระบวนการส่งออกเพราะประเทศกำลังพัฒนาโดยทั่วไป ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศมีฐานะยากจน ตลาดภายในประเทศแคบ จึงเป็นอุปสรรคต่อการค้าขาย ด้วยเหตุนี้จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยตลาดต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้วเนื่องจากประชากรมีระดับรายได้สูง การส่งออกที่เพิ่มขึ้นช่วยให้รายได้และการจ้างงานภายในประเทศเพิ่มขึ้น เมื่อรวมรายได้ของบุคคลที่เพิ่มขึ้นในระบบเศรษฐกิจ จะพบว่ารายได้ประชาชาติก็จะเพิ่มขึ้น ย่อมเป็นผลทำให้มีการเพิ่มอุปสงค์ของสินค้าและบริการภายในประเทศทำให้การผลิต รายได้และการจ้างงานภายในประเทศขยายตัวมากขึ้น

### 2.2.2 นโยบายการค้าระหว่างประเทศ (International Trade Policy)

จากทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศที่ มุ่งอธิบายว่าการค้าระหว่างประเทศเกิดขึ้นด้วยเหตุผลใด จะพบว่าเหตุผลแห่งผลประโยชน์ของแต่ละประเทศจะเป็นสิ่งสำคัญ และแต่ละทฤษฎีชี้ให้เห็นแนวโน้มของการค้าแบบเสรี โดยกลไกราคาเป็นสิ่งที่กำหนดปริมาณการค้าระหว่างกันและจะทำให้ผลผลิตโดยรวมของโลกเพิ่มขึ้นได้มากที่สุดตามจำนวนทรัพยากรที่มีอยู่ พร้อมทั้งให้ประโยชน์แก่ทุกประเทศที่ทำการค้าร่วมกัน นโยบายการค้าระหว่างประเทศมี 2 ลักษณะคือ

1. นโยบายการค้าเสรี (Free Trade Policy) เป็นนโยบายที่จะส่งเสริมให้ประเทศต่างๆ นำสินค้ามาทำการค้าขายระหว่างกันอย่างเสรี โดยปราศจากข้อจำกัดใดๆ

เขตการค้าเสรี (Free Trade Area : FTA) เป็นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเพื่อลดภาษีศุลกากรในกลุ่มที่ทำข้อตกลงให้เหลือน้อยที่สุดหรือให้เป็น 0% โดยจะยกเว้นภาษีศุลกากรระหว่างประเทศสมาชิกด้วยกัน แต่ละประเทศในกลุ่มมีอิสระในการเก็บภาษีศุลกากร ในอัตราใดก็ได้กับประเทศนอกกลุ่ม เช่น เขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) การทำเขตการค้าเสรีในอดีตมุ่งในด้านการเปิดเสรีด้านสินค้า (goods) โดยการลดภาษีและอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษีเป็นหลัก แต่เขตการค้าเสรีในปัจจุบันจะรวมการเปิดเสรีด้านบริการ (service) และการลงทุนด้วย นโยบายการค้าเสรีไม่สนับสนุนการเก็บภาษีศุลกากรในอัตราที่สูงและขจัดข้อบังคับต่างๆ ที่กีดกันการค้าระหว่างประเทศ ดังนั้นประเทศที่ใช้นโยบายการค้าเสรีจะมีลักษณะโดยทั่วไป ดังนี้

- ดำเนินการผลิตตามหลักการแบ่งงานกันทำ กล่าวคือ เลือกผลิตแต่สินค้าที่ประเทศนั้นมีประสิทธิภาพในการผลิตสูงและมีต้นทุนการผลิตต่ำ



- ไม่มีการเก็บภาษีคุ้มกัน (protective duty) เพื่อคุ้มครองช่วยเหลืออุตสาหกรรมในประเทศ แต่อย่างใด คงเก็บแต่ภาษีศุลกากรเพื่อเป็นรายได้ของรัฐ

- ไม่ให้สิทธิพิเศษหรือกีดกันสินค้าของประเทศใดประเทศหนึ่ง มีการเก็บภาษีอัตราเดียว และให้ความเป็นธรรมแก่สินค้าของทุกประเทศเท่าๆ กัน

- ไม่มีข้อจำกัดทางการค้า (trade restriction) ที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าระหว่างประเทศ ไม่มี การควบคุมการนำเข้าหรือการส่งออกที่เป็นอุปสรรคต่อการค้าระหว่างประเทศ ยกเว้นการควบคุม สินค้าบางอย่างที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัย ศิลธรรมจรรยาหรือความมั่นคงของรัฐเท่านั้น

การค้าเสรีถือเป็นเครื่องมือทางการค้าสำคัญที่ประเทศต่างๆ สามารถใช้เพื่อขยายโอกาสในการค้า สร้างพันธมิตรทางเศรษฐกิจ พร้อมๆ กับเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้านราคาให้แก่ สินค้าของตน ทำให้สินค้าที่ผลิตภายในกลุ่มได้เปรียบในด้านราคาว่าสินค้าจากประเทศนอกกลุ่ม ผู้สนับสนุนการค้าเสรีอ้างว่า การเพิ่มความรู้เรื่องทางเศรษฐกิจรวมทั้งโอกาส โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา ได้ช่วยส่งเสริมให้เสรีภาพของพลเมืองดีขึ้นและนำไปสู่การกระจายทรัพยากร ที่ดีขึ้น

2. นโยบายการค้าแบบคุ้มกัน (Protectionism or Protective Trade Policy) เป็นนโยบายที่ มุ่งสนับสนุนภาพการผลิตในประเทศ มีหลักการตรงกันข้ามกับนโยบายการค้าโดยเสรี คือรัฐบาลจะ ใช้เครื่องมือต่างๆ ในการจำกัดการนำเข้าและส่งเสริมการส่งออกเพื่อให้ประเทศช่วยตนเองได้เมื่อ เกิดภาวะฉุกเฉิน เช่น เกิดสงคราม หรือเพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศที่ยังไม่สามารถ แข่งขันกับสินค้าต่างประเทศได้ (อุตสาหกรรมขึ้นทารก) รัฐต้องให้ความช่วยเหลือและคุ้มกันโดย ใช้มาตรการที่สำคัญ เช่น การตั้งกำแพงภาษีสินค้าขาเข้า (import tariffs) และการกำหนดโควตา นำเข้า รวมทั้งเพื่อแก้ปัญหาการขาดดุลการค้า การขาดดุลการค้า คือ มูลค่าสินค้าที่ส่งไปขาย ต่างประเทศน้อยกว่ามูลค่าสินค้าที่นำเข้ามา ทำให้ต้องเสียเงินตราต่างประเทศออกไปจำนวนมาก จึง ต้องแก้ไขโดยจำกัดการนำเข้าและส่งออกให้มากขึ้น การดำเนินมาตรการใด ๆ เพื่อปกป้อง อุตสาหกรรมภายในประเทศควรเป็นไปด้วยความระมัดระวัง มีการไตร่ตรองโดยรอบคอบเกี่ยวกับ ผลดีผลเสียที่อาจเกิดขึ้นตามมา ไม่ว่าจะเป็นในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ

### 2.2.3 ทฤษฎีการค้าได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (The Theory of Comparative Advantage)

เมื่อลัทธิพาณิชย์นิยมเริ่มเสื่อมคลายลงในกลางศตวรรษที่ 18 แนวความคิดด้านการค้า ระหว่างประเทศได้เน้นมาทางการค้าแบบเสรี ซึ่งได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์ สำนักคลาสสิก เช่น Adam Smith (Wealth of Nations, 1776), David Richardo นักเศรษฐศาสตร์ สำนักนี้เชื่อว่าถ้าปล่อยให้ตลาดภายในประเทศ และตลาดการค้าระหว่างประเทศเป็นไปอย่างเสรี

(free trade) จะทำให้ทุกประเทศได้รับประโยชน์ร่วมกัน โดยแต่ละประเทศจะทำการผลิตในสินค้าที่มีความได้เปรียบในเชิงเปรียบเทียบ (comparative advantage) แล้วนำมาค้าขายซึ่งกันและกัน เกิดการแบ่งงานกันทำ (division of labor) และนำไปสู่การเชี่ยวชาญเฉพาะอย่าง (specialization) ซึ่งผลสุดท้าย จะนำไปสู่การขยายตัวทางการค้า การผลิตและการจ้างงานของประเทศโดยรวม นักเศรษฐศาสตร์สำนักนี้เห็นว่า การค้าระหว่างประเทศภายใต้ตลาดการค้าแบบเสรี จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศคู่ค้า เพราะเกิดการแบ่งงานกันทำ ทำให้แต่ละประเทศสามารถผลิตสินค้าที่มีความชำนาญเฉพาะแล้วนำสินค้าที่ผลิตได้ในต้นทุนที่ต่ำกว่าประเทศอื่นไปแลกสินค้าของประเทศอื่นที่ผลิตขึ้นด้วยต้นทุนที่ต่ำกว่าเพราะมีความชำนาญมากกว่า ประชากรในแต่ละประเทศจะสามารถบริโภคสินค้าในราคาที่ต่ำ ซึ่งถ้าเปรียบเทียบกับกรณีที่ไม่มีการค้า หรือมีการกีดกันทางการค้าทุกประเทศจำเป็นต้องผลิตสินค้าทุกอย่าง ซึ่งบางอย่างผลิตในต้นทุนที่สูงกว่าซื้อจากต่างประเทศ ด้วยเหตุนี้ การค้าระหว่างประเทศจะมีผลทำให้สวัสดิการของประเทศต่างๆ ดีขึ้นการกินคืออยู่ดีเพิ่มขึ้น ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์เรื่อง “ข้อได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ” นี้ให้เห็นว่าการค้าเสรีนำมาซึ่งประสิทธิภาพในการกระจายทรัพยากรที่ทุกประเทศได้รับประโยชน์จากการค้า ซึ่งโดยทั่วไปจะทำให้ราคาสินค้าลดลง มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น ผลผลิตสูงขึ้นและมาตรฐานการดำรงชีวิตในประเทศกำลังพัฒนาดีขึ้น

#### 2.2.4 แนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ (Globalization)

โลกาภิวัตน์ คือ ผลจากการพัฒนาการติดต่อสื่อสาร การคมนาคมขนส่ง และเทคโนโลยีสารสนเทศ อันแสดงให้เห็นถึงการเจริญเติบโตของความสัมพันธภาพทางเศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี และวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงระหว่างปัจเจกบุคคล ชุมชน หน่วยงานธุรกิจ และรัฐบาล ทั่วทั้งโลก

โลกาภิวัตน์ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 หมายถึง การแพร่กระจายไปทั่วโลก การที่ประชาคมโลกไม่ว่าจะอยู่ ณ จุดใด สามารถรับรู้ สัมพันธ์ หรือรับผลกระทบจากสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วกว้างขวาง ซึ่งเนื่องมาจากการพัฒนาระบบสารสนเทศ เป็นต้น “โลกาภิวัตน์” เป็นคำศัพท์เฉพาะที่บัญญัติขึ้นเพื่อตอบสนองปรากฏการณ์ของสังคมโลกที่เหตุการณ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในส่วนหนึ่งของโลก ส่งผลกระทบอันรวดเร็วและสำคัญต่อส่วนอื่นๆ ของโลก

โลกาภิวัตน์เกิดจากพื้นฐานของการเคลื่อนย้ายทุนในเศรษฐกิจโลก 4 ประการคือ

- ทุนมนุษย์ (เช่น การอพยพเข้าเมือง การย้ายถิ่น การเนรเทศ ฯลฯ)
- ทุนการเงิน (เช่น เงินช่วยเหลือ ทุน หนี้ สินเชื่อและการกู้ยืม ฯลฯ)
- ทุนทรัพยากร (เช่น พลังงาน โลหะ สินแร่ ไม้ ฯลฯ)

- ทุนอำนาจ (เช่น กองกำลังความมั่นคง พันธมิตร กองกำลังติดอาวุธ ฯลฯ)

ไชยรัตน์ เจริญสิน โอพาร์<sup>7</sup> ได้กล่าวถึงผลกระทบที่สำคัญของโลกาภิวัตน์ต่อระบบเศรษฐกิจ คือ การเพิ่มการแข่งขันมากขึ้นและรุนแรงขึ้น มีการเพิ่มการแข่งขันมากขึ้นและรุนแรงขึ้นในเวทีการค้าระหว่างประเทศ นอกจากนี้ โลกาภิวัตน์ยังทำให้ปัจจัยต่างๆ ที่เดิมไม่ถือว่าเป็นปัจจัยทางเศรษฐกิจ เข้ามามีอิทธิพลต่อระบบเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น เช่น ความคิดเรื่องการบริหารจัดการที่ดี หรือธรรมาภิบาล หรือ good governance ในภาษาอังกฤษ ความคิดเรื่องความรับผิดชอบต่อส่วนรวมของภาคธุรกิจ หรือ corporate accountability รวมตลอดถึงการให้ความสำคัญกับการรักษาลี้ขานดล้อมในกระบวนการผลิตสินค้า และการดูแลสิทธิของแรงงาน เป็นต้น การค้าระหว่างประเทศมีความเป็นสถาบันมากขึ้น มีองค์กรระดับโลกที่เข้ามาทำหน้าที่บริหารจัดการเศรษฐกิจโลกเพิ่มมากขึ้น เช่น องค์กรการค้าโลก หรือ WTO ทำให้ประเทศต่างๆ ต้องให้ความสนใจและให้ความสำคัญกับระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อตกลงการค้าระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้น หากไม่ทำตามเงื่อนไขข้อตกลงของการค้าระหว่างประเทศก็ทำให้การส่งสินค้าไปขายในต่างประเทศเกิดปัญหา

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่  
Copyright© by Chiang Mai University  
All rights reserved

<sup>7</sup> ไชยรัตน์ เจริญสิน โอพาร์, เศรษฐกิจไทยภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์, (บทความ : กรุงเทพธุรกิจ, 20 กันยายน 2550)



**รูปที่ 2.1** แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ ทฤษฎีการค้าได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบ นโยบายการค้าระหว่างประเทศ และแนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์

จากทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ ที่มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการระหว่างกัน การค้าชายแดนผ่านด่านแม่สอดจัดอยู่ในรูปแบบการค้าระหว่างประเทศ มีการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างประเทศไทยกับประเทศพม่า โดยใช้ศักยภาพตามทฤษฎีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ จากแนวคิดของ Adam Smith นักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก เชื่อว่าถ้าปล่อยให้ตลาดการค้าระหว่างประเทศเป็นไปอย่างเสรีจะทำให้ทุกประเทศได้รับประโยชน์ร่วมกัน เช่น ในกรณีประเทศไทยมีความสมบูรณ์ในด้านการเพาะปลูก แรงงานมีฝีมือ และมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี แต่มีข้อจำกัดในเรื่องพื้นที่เพาะปลูกมีน้อย ที่ดินราคาแพง แหล่งน้ำมีจำกัด ส่วนประเทศพม่ามีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และหลากหลาย พื้นที่ทำการเกษตรราคาถูกมีทั้งแหล่งพลังงานและแหล่งน้ำมาก แต่ขาดทักษะการบริหารจัดการ แม้แรงงานจะมีมากแต่แรงงานยังต้องได้รับการ

ฝึกฝน ขาดเทคโนโลยีที่ทันสมัย เมื่อนำมาเปรียบเทียบกันและการค้าระหว่างประเทศเป็นไปอย่างเสรี ผลจากความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบแต่ละประเทศที่แตกต่างกันจะนำไปสู่การพัฒนาาร่วมกันในลักษณะเกื้อกูลกัน โดยเลือกผลิตแต่สินค้าที่ประเทศนั้นมีประสิทธิภาพในการผลิตสูง มีต้นทุนในการผลิตต่ำ มีการแลกเปลี่ยนปัจจัยการผลิต ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้การค้าชายแดนไม่จำกัดเพียงบริเวณชายแดนเท่านั้น แต่ให้เชื่อมโยงไปถึงการบริโภคในตลาดภายในของทั้งสองประเทศ และส่งผ่านไปยังประเทศข้างเคียง ตามแนวนโยบายการค้าเสรีที่มีข้อตกลงร่วมกันในกลุ่มประเทศสมาชิก เช่น ในปี 2535 ประเทศไทยเข้าร่วมจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) และประเทศพม่าได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกในปี 2540 โดยประเทศที่เป็นสมาชิกรวมกลุ่มกันเพื่อทำการลดภาษีศุลกากรระหว่างกันให้เหลือน้อยที่สุดหรือเป็น 0% และใช้อัตราภาษีที่สูงกับประเทศนอกกลุ่ม เพื่อช่วยลดต้นทุนในการผลิตสินค้า และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้านการผลิต การค้า การลงทุน และการบริการ

พม่าเป็นประเทศปิดมานาน แต่ด้วยกระแสของโลกาภิวัตน์ที่มีการติดต่อสื่อสาร การคมนาคมขนส่ง เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการเชื่อมโยงบุคคล ชุมชน หน่วยงานธุรกิจ ประเทศ และทั่วโลกให้สามารถรับรู้หรือรับผลกระทบที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว กว้างขวาง ทำให้พม่าให้ความสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ และเริ่มเปิดให้ประเทศต่างๆ เข้าไปลงทุนทำธุรกิจในพม่ามากขึ้น แนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการไหลเข้า-ไหลออกของเงินทุน การค้า และการลงทุนระหว่างประเทศ ในยุคโลกาภิวัตน์มีการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้น จึงต้องมียุทธศาสตร์ระดับโลก เข้ามาทำหน้าที่บริหาร จัดการเศรษฐกิจโลก เช่น องค์การการค้าโลก WTO เพื่อให้ประเทศต่างๆ ปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการค้าโลก และข้อตกลงของการค้าระหว่างประเทศ หากประเทศใดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข หรือข้อตกลงที่กำหนด ก็จะส่งผลให้การค้าระหว่างกันเกิดปัญหารวมทั้งการดำเนินนโยบายการค้าโดยเสรีที่มุ่งให้ประเทศผลิตสินค้าที่ตนมีความได้เปรียบเพียงไม่กี่ชนิดหรือเพียงชนิดเดียว ก็อาจส่งผลต่อปัญหาความมั่นคงของประเทศได้ง่าย เพราะถ้าหากการค้าต่างประเทศหยุดชะงักลง ไม่ว่าจะเป็นด้วยเหตุผลที่สำคัญ เช่น การเกิดสงคราม การขัดแย้งทางด้านการเมืองกับบางประเทศ ความยุ่งยากทางการขนส่งระหว่างประเทศ หรือปัญหาความขัดแย้งภายในประเทศ ย่อมส่งผลให้ประชาชนภายในประเทศเดือดร้อน เนื่องจาก การขาดแคลนสินค้าอุปโภค บริโภค ขาดแคลนวัตถุดิบ และสินค้าทุนในการพัฒนาประเทศ